Toespraak begroting 2024 D66 9 november 2023
Ilhan Tekir

Voorzitter,

D66 is blij met deze begrotingsbehandeling! Voor het eerst doen we namelijk een poging om die olifant in de kamer – zo noem ik het even – bij de kraag te vatten. Die olifant is natuurlijk de immense 'investeringsopgave'. Het feit dat wij nu gezamenlijk die puzzel proberen te leggen, getuigt van een reality check waar D66 al heel lang voor pleit. En wat je ook van de voorstellen vindt, D66 is blij dat het college in ieder geval een poging doet om binnen de financiële spelregels te blijven. Weliswaar in de herkansing, maar beter laat dan nooit. En dat geeft D66 een hoopvoller perspectief dan bij de perspectiefnota, voorzitter. Daarvan is namelijk heel snel gebleken dat het niet uitvoerbaar was binnen de spelregels die we met elkaar hebben afgesproken. Ik zal zo dadelijk wat nader ingaan op de 'investeringspuzzel' en hoe D66 tegenover de verschillende voorstellen staat.

Maar voordat ik dat doe, wil ik ook nog even stilstaan bij de nieuwe financiële uitgangspunten. Ook hier valt te prijzen dat het college begrotingsdiscipline wil aanbrengen. Bijvoorbeeld met spelregels als: tekorten lossen we op door te besparen, wettelijke ontwikkelingen gaan voor nieuwe wensen of nieuwe problemen lossen we in beginsel op binnen het zelfde programma. Het lijkt allemaal zo vanzelfsprekend, maar we staan op een punt dat deze maatregelen ook echt noodzakelijk zijn. De komende jaren hebben we nauwelijks bewegingsruimte in de begroting en dat is op zichzelf al 'uniek' te noemen. En ik voeg er meteen aan toe: natuurlijk gaan deze spelregels her en der schuren, maar door de teugels nu aan te trekken, voorkomen we dat we in de toekomst allerlei beloftes moeten terugdraaien.

Dan de investeringspuzzel, voorzitter. Ik zal me beperken tot enkele substantiële investeringen die het verschil maken.

In de eerste plaats is dat natuurlijk station Gorinchem-Noord. Laat ik daar helder over zijn: D66 is voor een goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer, maar het eerlijke verhaal is dat een nieuw station op Gorinchem-Noord vooralsnog voorbarig is. Ik zal dat toelichten langs drie sporen. Op de eerste plaats omdat Gorinchem Noord nu al goed bereikbaar is. Vanaf het huidige station is het slechts 7 minuten fietsen naar Noord – en met de elektrische fiets zelfs 5 minuten begrijp ik van de heer Klein. Hoe dan ook, met de aanpak van de Haarsekaden wordt de route richting Noord bovendien een stuk comfortabeler. Op de tweede plaats omdat de huidige voorzieningen op Noord een station nog niet legitimeren. Zoals u weet heeft D66 vorig jaar nog voorgesteld om te starten met woningbouw op Gorinchem Noord. En die wens hebben wij nog steeds. Maar zolang een nieuwe woonwijk niet in het zicht is, is een station ook niet nodig. Als derde en laatste punt. Het station Gorinchem Noord is voor het eerst in 2008 in de boeken gekomen en sindsdien nog nooit geïndexeerd. U voelt hem al aankomen: ook als we deze investering zouden doorzetten, dan is het vrijwel zeker dat de investeringssom bij lange na niet genoeg is. Ik las in de begroting dat het tekort kan oplopen tot 4,5 miljoen. Voor de goede orde: dit zou dus bovenop het bedrag van ruim 10 miljoen komen die nu in de boeken staan. Kortom, voorzitter: station Gorinchem Noord is op dit moment een brug te ver.

In het verlengde van het schrappen van station Gorinchem Noord, hebben wij nog een vraag over de financiële ruimte die hierdoor ontstaat. Met het schrappen van station Gorinchem Noord stelt het college voor om het investeringsbudget dat hiermee gepaard gaat van 1,9 miljoen te verlagen. Tot zover kunnen wij dat volgen. Echter, wij zien in het overzicht reserves dat er ook nog een bestemmingsreserve bestaat voor station Noord en die bedraagt per 1 januari 2024 liefst 1,8 miljoen

euro. Een fors bedrag, waarvan wij in de besluitvorming niet terug kunnen zien dat deze middelen vrijvallen, maar dat lijkt ons wel vanzelfsprekend als station Gorinchem Noord wordt geschrapt. De vraag is dus, kunt u bevestigen dat deze reserve daadwerkelijk vrijvalt en dat daarmee aanvullende ruimte van 1,8 miljoen ontstaat? En bent u het met ons eens om dit bedrag in eerste instantie toe te voegen aan het begrotingssaldo? Daarmee hebben we de komende jaren alsnog enige bewegingsruimte.

Dan de tweede fase voor de Banneweg. Het college stelt nu voor om het deel vanaf de rotonde bij het stadshuis te schrappen. Deze discussie hebben we eerder al een keer gevoerd bij de totaalaanpak van de Banneweg. En wat D66 toen over de streep trok was het idee dat de doorstroming pas echt zou verbeteren, als je ook het laatste deel aanpakt. Dus geen cherry picking. En op dat punt staan wij eigenlijk nog steeds. Wij staan daarom open voor ideeën om de puzzel op dit punt net iets anders te leggen. In vergelijking met de Nieuwe Hoven bijvoorbeeld, geven wij eerder de voorkeur aan uitgewerkt plan dan een wens die überhaupt nog uitgedacht moet worden.

Wat nog wel zorgelijk blijft, voorzitter, zijn de ambities die nog niet zijn opgenomen in de investeringplanning. En het zal u niet verbazen dat de fractie van D66 dan in eerste instantie denkt aan de noodzakelijke investeringen in het onderwijs. We staan de komende jaren aan de lat voor de vernieuwing en verduurzaming van 5 schoolgebouwen. Ik heb ze wel eens eerder genoemd: De Anne Frankschool, J. P. Waaleschool, Samen Onderwegschool aan de Van Goudoeverstraat, het Lingewaalcollege en tot slot de Uilenhof. Samen goed voor een investeringsopgave van zo'n 25 miljoen. En zoals u zich misschien nog zult herinneren, vroegen wij in de I&O wat er op dit moment al beschikbaar is voor onderwijshuisvesting. Het antwoord daarop stelt ons nog niet gerust, voorzitter. Op dit moment is er namelijk nog maar 3,5 miljoen beschikbaar en dat is bij lange na niet genoeg om onze wettelijke plicht voor onderwijs te vervullen. Wat ons in dat kader ook nog eens verbaast is dat we pas in 2025 gaan beginnen met het sparen van jaarlijks een miljoen. Maar voorzitter, we spreken vandaag over de begroting 2024. Waarom schuiven we dit spaarsysteem nog een jaar op? Terwijl we weten dat de tijd dringt. D66 stelt voor om onderwijs echt prioriteit te geven en dus in deze begroting al te starten met sparen. Concreet betekent dat het vullen van de reserve onderwijshuisvesting met 1 miljoen. Dekking hiervoor is aanwezig in de algemene reserve, waarmee we alsnog ruim binnen de bandbreedte voor het weerstandsvermogen blijven. Met dit amendement roepen we de raad op om 'Onderwijs op één' en daarmee onze wettelijke plicht op één te zetten.

Over onderwijshuisvesting gesproken, nog een aanvullende vraag. We lezen in de begroting dat het college in 2024 wederom een nieuw IHP gaat opstellen. Dat hebben we een half jaar geleden ook al gedaan met een uitvoeringsprogramma tot 2026 en een scope tot 2038. Zou het niet beter zijn om nou eerst eens het vastgestelde IHP uit te voeren voordat we een nieuwe opstellen?

Naast onderwijs, voorzitter, maakt D66 zich ook nog zorgen over de jeugdzorg. Bij de perspectiefnota stelde uw college voor om deze reserve sociaal domein fors af te romen, met een bedrag van 4,1 miljoen. Met de kennis van nu vinden wij het des te wranger dat een amendement van de PvdA om dit terug te draaien toen niet is aangenomen door de coalitie. We zien namelijk in deze meerjarenbegroting miljoenenkortingen in de jeugdzorg. En om u alvast voor te zijn: ja, we zijn ons ervan bewust dat deze kortingen gelijk staan de daling van de rijksvergoeding. Maar wat wij ingewikkeld vinden is dat we nog geen zicht hebben op het effect hiervan op de kwaliteit van de jeugdzorg. Gaan de wachtlijsten hierdoor toenemen? Vallen jongeren straks tussen wal en schip, omdat de toegang tot jeugdzorg wordt beperkt? Zomaar wat vragen die wij hebben. En in dat licht hadden wij gehoopt op een soort lokale hervormingsagenda, waarin we als gemeente zelf keuzes kunnen maken. En als die keuzes geld kosten, dan kunnen we altijd nog afwegen of de daar aanvullende middelen voor willen inzetten – zoals we dat vandaag ook doen voor de investeringen

bijvoorbeeld. Die principiële discussie, voorzitter, is nu in zijn geheel niet gevoerd. Wat wij als raad alleen zien is een structurele korting in de jeugdzorg die oploopt tot bijna 2 miljoen euro per jaar. Kan het college ons alsnog toezeggen om zo'n lokale hervormingsagenda gezamenlijk vorm te geven? En daarbij niet de euro's leidend maken maar de jongeren om wie het gaat?

In het verlengde van de jeugdzorg, maakt D66 zich ook zorgen over gorcumers die plotseling op straat dreigen te belanden. De zogenaamde spoedzoekers. Het betreft bijvoorbeeld mensen die doorgaans redelijk zelfredzaam zijn en soms zelfs werken, maar die door pech of relatief kleine problemen op straat belanden. Een ander voorbeeld zijn inwoners die na een echtscheiding hun huis niet meer kunnen betalen. Het voorkomen van dakloosheid is een primaire zorg die wij als overheid hebben en D66 pleit er dan ook voor om het uiterste te doen om onderdak te bieden. Eerder dit jaar berichtte het AD dat er ook in Gorinchem mensen zijn die van de ene op de andere dag in hun auto slapen. Dat is natuurlijk een situatie die we hoe dan ook moeten voorkomen. En daarom roept D66 op om te verkennen of er mogelijkheden zijn binnen onze vastgoedportefeuille. Denk bijvoorbeeld aan leegstaande kantoorpanden die we kunnen inzetten voor dit doel. Wij dachten in eerste instantie aan het kantoorpand hier buiten, op het stadhuisplein. Het pand waar Avres zat tot 2018. In de begroting lazen we dat dit pand nog steeds leegstaat, maar we weten dat een deel is verhuurd aan Syndion. Wellicht is er een samenwerking met Syndion te realiseren voor deze groep in delen van het pand dat nog leegstaat. Maar kijk vooral breder dan dit ene pand. Wij hebben dat helaas zelf niet kunnen doen omdat de 'actuele vastgoedlijst' zoals die wordt genoemd nog van februari 2020 is. Meteen ook een oproep trouwens om die te actualiseren op de website. De motie heeft in ieder geval de titel 'voorkom dat spoedzoekers op straat belanden' en is reeds rondgestuurd.

Tot zover de inhoud, voorzitter. Wat verder opvalt in deze begroting is dat het college nu alleen nog maar rapporteert over het coalitieakkoord. En niet meer over de reguliere uitvoering van allerlei taken. Voorzitter, dat verbaast ons zeer. Die reguliere taken vormen immers veruit het grootste deel van onze uitgaven. We missen daardoor relevante inzichten. Ik heb er de begroting van vorig jaar er even als voorbeeld bij gepakt en dan zie je dat er ineens niet worden gerapporteerd over onderwijsachterstandenbeleid, mantelzorgers en zelfs niet meer over de jeugdzorgtaken. Daarom het verzoek om hier in ieder geval bij de jaarstukken over te rapporteren? Anders wordt het echt een black box waar we 183 miljoen euro aan uitgeven.

Daar wil ik het bij houden voor de eerste termijn. Dankuwel.